

BELTZEK EZ DAKITE IGERIAN

Nagore Irazustabarrena
Uranga

@irazuastabarrena

Martinika, 1679. Esklabo-ontzi bat hondoratu zen uhartearen parean, eta esklabo afrikar batek –haren izenik ez da gorde– 60 ordu eman omen zituen igerian lehorrera iritsi arte. 300 urte-tik gora beharko zituzten zuriek marka hura ofizialki berdintzeko.

1831n, Tice Davids izeneko Kentucky-ko esklaboak Ohio ibaira bota zuen bere burua, ihesi egin nahian. Jabea ontzi baten ibili zen hari segika ibaian behera, esklaboa begien bistatik galdu eta hiltzat jo zuen arte. Baina igerilariak Ripleyra (Ohio) onik iristea lortu zuen.

1884an europar jatorriko kolono batek afrikar bat marraztu zuen igerian. Marrazkian ikus daitekeenez, afrikarra australiar crawl estiloan ari da. Kontua da australiar crawla ia hogeitaz urte geroago “asmatuko” zutela Cavill anai-arreba australiarrek; berez, amerikar indigenek, hala nola yamanek, onek eta tehuelcheek, erabiltzen zuten besokada Salomon uharteetan erabili ohi zuten ostikoarekin egokituta osatu zuten estilo bizkor eta eraginkorra, hasieran Mendebaldean igeri egiteko modu barbaro eta ez-europartzat jo zutena.

Pasadizo horiek guztiak eta beste batzuk bildu zituen Lee Pitts Jr. igeriketa irakasleak 2007an, *Black Splash: The*

History of African-American Swimmers (Ziprztin beltza: igerilari afrikar-amerikarren historia) izenburuko artikuluan. Eta bilduma horretatik zera ondorioztatu daiteke: afrikarrak oro har igerilari bikainak zirela, eta beltz-tratulari eta esklabo-jabeek dirua galtzen zutela trebetasun hori dela eta.

Hala, salgai bizidunek uretan ihes egin ez zezaten metodo eraginkorrak jarri zituzten martxan. Esklaboek urari beldurra izan ziezaioten, besteak beste, esklabo managaitzak uretan murgiltzen zituzten ia ito arte, eta uretan bizi ziren kreatura beldurgarriei buruzko istorioak zabaltu zituzten. AEBetan, Sezesio Gerra bukatuta (1861-1865), esklabotza abolitu zuten, baina ordainetan Jim Crow legeak edo segregazio legeak abiarazi zituzten. Eta indarrean egon ziren 1890eko hamarkadatik 1965 arte. Kostaldeko gune turistiko nagusietan sarbidea ukatu zitzaizen beltzei eta aurrerago, igerilekuak hedatu zirenean, *Whites only* kartela ipini zieten instalazio horiei ere.

Beltzen eta uraren dibortzio indutitu horri oinarri zientifikoa ematen ahalegindu zenik ere izan zen. 1950eko eta 1960ko hamarkadetan egindako zenbait ikerketak zioten atleta beltzek oro har zuriek baino gantz gutxiago dutela eta, gantzak flotagarritasuna ematen duenez, beltzak ez direla igeriketarako egokiak.

BETTMANN / CORBIS

Monson Motor Lodge moteleko zuzendari James Brock igerilekuan azidoa isurtzen, segregazioaren aurka protesta egiteko uretan sartu ziren aktibista beltzak uxatzeko, 1964ko ekainean.

Zorionez, hipotesi horiek berehala gezurtatu zituzten. Zoritxarrez, ordu-rako urarekiko beldurra barneratuta eta errotuta zegoen beltzengan; igerian txarrak direla sinetsita zeuden. 2016ko Rio-ko joko olinpikoetan, Simone Manuel-ek bi urrezko domina eta beste bi zilarrezko irabazi zituen; banakako proba olinpiko bat irabazi zuen lehen igerilari beltza izan zen. Baina, AEBetako Gaixotasunen Kontrolerako Zentroen sarearen arabera, herrialde horretan urtero itotzen diren bederatzi pertsonatik hiru baino ez dira zuriak, populazioaren %64 inguru izan arren. ■

D.R.

Mugarik Gabeko Medikuen hazia

1967an Biafrak independentzia aldarrikatu zuen eta berehala nigeriar ejertzitoak lurraldea setiatu eta eraso egin zion. Lehortek ahuldutako biafrarrak goseak hiltzen hasi ziren, bonbetatik bizirik ateraz gero. Sarraskia Nazioarteko Gurutze Gorriko Batzordearen muturren aurrean gertatzen ari zen eta erakundeko zenbait mediku frantziar-

rrek Gurutze Gorriak egoera salatze-ko gehiago egin beharko zukeela uste zuten. Parisera itzulitakoan, prentsan salatu zuten Biafran gertatzen ari zena. Eta, besteak beste, *Tonus* medikuntza astekariak jaso zuen horren berri. Medikuek haiek, *Tonusen* erredakzioan hain zuten, Mugarik Gabeko Medikuek larrialdi brigada sortu zuten 1971n. ■